

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

2023-02-13 Nr. NV-296

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-141 TAIS-22-17548(2)	DĖL ŽMOGAUS AUDINIŲ, LĄSTELIŲ, ORGANŲ DONORYSTĖS IR TRANSPLANTACIJOS ĮSTATYMO NR. I-1626 4, 5 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1867		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2022-12-19	<i>Sveikatos apsaugos ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo nariai J. Sejonienė, A. Petrošius ir kiti pateikė siūlymus, kaip padidinti efektyvių donorų skaičių ir suteikti galimybę visiems piliečiams tapti organų donorais, taip pat sumažinti organų laukiančių asmenų eiles, įteisinant numatomo sutikimo dėl mirusio žmogaus organų ir audinių donorystės modelį. Šio modelio aktualumą pagrindžia Europos šalių patirtis. Lietuvoje galiojant informuoto sutikimo modeliui efektyvių donorų skaičius 1 mln. gyventojų (toliau – ED/M) 2021 m. siekė 18,6 ED/M, 2022 m. – 16,4 ED/M. Šalyse, kuriose įtvirtintas numanomo sutikimo modelis, šie skaičiai yra aukštesni, pvz., Ispanijoje 2021 m. – 40,80 ED/M, 2022 m. – 46,3 ED/M, Kroatijoje 2021 m. – 29,5 ED/M. Šalyse, kuriose kaip ir Lietuvoje galioja informuoto sutikimo modelis, situacija yra panaši į Lietuvos, pvz., Danijoje 2021 m. buvo 18,10 ED/M, 2022 m. – 13,58 ED/M, Vokietijoje 2021 m. – 11,10 ED/M.

Seimo nariai siūlo, kad liktų tik raštu pareikštas asmens nesutikimas, kuris būtų absoliuti donorystės kontraindikacija.

Šiuo metu galioja modelis, kai potencialiu donoru gali būti tiek asmuo, parašęs sutikimą (turintis donoro kortelę), kad jo audiniai ir organai po mirties būtų paimti ir atiduoti transplantacijai (informuoto sutikimo modelis), tiek asmuo, kuris tokio sutikimo nėra parašęs raštu (numanomo sutikimo modelis). Abiem šiais atvejais galutinį sprendimą priima mirusiojo artimieji.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Vyriausybės pozicija dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-2196 (iš esmės pritarti, tačiau pasiūlyti jį tobulinti) formuluojama argumentuotai, aiškiai ir tinkamai.

Vyriausybės išvadoje siūloma patikslinti nuostatas:

- dėl numanomo sutikimo modelio taikymo ne tik mirusio, bet ir gyvo žmogaus audinių, ląstelių ir organų donorystei (pripažinti netekusiu galios įstatymo 4 straipsnį),
- dėl nesutikimo įteisinimo bei dėl mirusiojo artimųjų sutikimo reikalingumo nesant išreikštos mirusiojo valios (5 straipsnio 2 dalis),
- dėl Žmogaus audinių, ląstelių ir organų donorų bei recipientų registro objekto (registruojamas tik nesutikimas), taip pat dėl įstatymo projekto įsigaliojimo.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Siūlomo reguliavimo įgyvendinimo tvarka yra aiški ir iš esmės nesikeis, papildomų lėšų poreikio nenumatoma.

Priėmus įstatymo projektą nebereikės registruoti rašytinio sutikimo, tačiau kaip ir šiuo metu bus atsiklausiama artimųjų sutikimo. Taip pat išliks galimybė išreikšti rašytinį nesutikimą ir šiuo atveju artimųjų sutikimo dėl audinių ir organų donorystės nebebus prašoma. Jei asmuo nesutikimo nebus išreiškęs, bus prašoma jo artimųjų sutikimo dėl audinių ir organų donorystės (kaip ir šiuo metu, kai yra rašytinis sutikimas arba kai nėra nei sutikimo, nei nesutikimo).

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Taigi Registre bus registruojami tik nesutikimai, todėl turės būti pakeistas sutikimo/nesutikimo aprašas jame paliekant tik nesutikimo dėl organų ir audinių donorystės po mirties išreiškimo tvarką bei atitinkamą formą. Taip pat turės būti pakeisti Žmogaus audinių, ląstelių ir organų donorų bei recipientų registro nuostatai. Siekiant skatinti donorystę, Nacionalinis transplantacijos biuras planuoja organizuoti 50 paskaitų apie donorystę mokykloms, įstaigoms ir įmonėms 2023 metais.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Projektas teiktas Lietuvos pacientų organizacijų atstovų tarybai, Lietuvos asociacijai „Gyvastis“, Nacionalinei donorų asociacijai, Asociacijai „Donorystė“, Lietuvos nefrologijos, dializės ir transplantacijos asociacijai ir Lietuvos transplantologų asociacijai.

2020 m. ir 2021 m. buvo atliktos visuomenės apklausos, kurių duomenys, parodo pritarimo donorystei augimą 6 proc. 2020 m. pritariančių organų donorystei buvo 66 proc., 2021 m. – 72 proc.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas suderintas su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projektas aptartas Vyriausybės kanceliarijoje, į pateiktas pastabas atsižvelgta, taip pat suderintas su Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe (be pastabų).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aurelija Urbonienė

Socialinės politikos grupė, patarėja